

Ordblindestrategi

VARDE KOMMUNE

Udarbejdet af læsekonsulent Tina Sottrup-Jensen i samarbejde med:

Repræsentanter fra skoleledelsen:

Anja Hessellund, Anita Skov Knudsen

Læsevejledere:

Charlotte Dammark, Britta Pedersen, Christina Graversgaard og Bente Junker

Skolekonsulent:

Hanne Marie Vesløv

Godkendt af Udvalget for Børn og Læring den 13. november 2018

Indhold

Indledning.....	2
Formål.....	2
Vision	2
Overordnet mål	2
Definitioner.....	2
Forebyggende og foregribende arbejde i dagtilbud	3
Forebyggende og foregribende arbejde i indskolingen	3
Opsporing, testning og indsats	4
Elever med dansk som andetsprog og ordblindhed	4
Kontaktperson for elever i ordblinddevanskeligheder	4
Skole-hjem-samarbejde.....	5
Netværk for elever/ordblindepatrulje.....	5
Organisering og ansvarsfordeling på skolen.....	5
Overgange	6
Lovgivning.....	6
Litteraturliste.....	9
Bilag 1	11
Definition: Dysleksi/ordblindhed.....	11
Bilag 2	12
Idéer og inspiration til forebyggende og foregribende arbejde i dagtilbud	12
Bilag 3	14
Idéer og inspiration til forebyggende og foregribende arbejde i indskolingen	14
Bilag 4	16
Tegn, test og tiltag	16
Bilag 5	18
Eksempel på procedure til opsporing af elever	18
Bilag 6	21
Intensiv undervisning af elever i ordblinddevanskeligheder	21
Bilag 7	23
Retningslinjer for identifikation af ordblinde med dansk som andetsprog.....	23
Bilag 8	26
Redskaber	26

Indledning

Ordblindestrategien er udarbejdet med henblik på at styrke og udvikle indsatsen for elever i ordblinddevanskeligheder på skolerne i Varde Kommune bl.a. gennem en tydelig fælles kommunal tilgang i forhold til forebyggende arbejde, opsporing af elever, testning, indsatser, overgange og skole-hjem-samarbejdet. I Varde Kommune er alle indsatser for elever i ordblinddevanskeligheder etableret decentral. Udvikling af strategien skal sikre ensartethed på tværs af kommunens skoler ved at samle de bedste erfaringer fra praksis og den nyeste forskning på området. Derved sikres den enkelte elev den bedst mulige støtte i forhold til ordblinddevanskelighederne.

Formål

Formålet med strategien er at styrke og udvikle indsatsen for elever i ordblinddevanskeligheder i Varde Kommune, således at elever i vanskeligheder identificeres så tidligt som muligt og hjælpes bedst muligt i forhold til vanskelighederne.

Vision

I Varde Kommune er det visionen, at elever i ordblinddevanskeligheder udvikler funktionelle læse- og skrivekompetencer med brug af læse-skriveteknologier¹ (LST) samt livslange læringsstrategier og dermed er i stand til at anvende disse i egen personlige udvikling, uddannelses- og senere arbejdsliv.

Overordnet mål

Det overordnede mål er, at elever i ordblinddevanskeligheder udvikler funktionel læsning og skrivning ved brug af læse-skriveteknologi og derved oplever at kunne deltage og tilegne sig alderssvarende viden i skolens forskellige fag, uden ordblindheden udgør en barriere.

Definitioner

Ordblindhed, som også kaldes dysleksi, er vanskeligheder (dys) med skrevne ord (lexia). Vanskelighederne skyldes langsom og upræcis omsætning af bogstaver til sproglyde og omvendt (se bilag 1).

Helt konkret har mennesker i ordblinddevanskeligheder svært ved at lære grundlæggende læse- og stavestrategier, hvor bogstaver kobles med lyde. Vanskeligheder med at lære disse strategier afføder flere vanskeligheder med at opnå automatisering af læsefærdighederne og sikker stavning. Sekundære vanskeligheder med læseforståelse, faglig læsning og at formulere sig i forskellige genrer forekommer ofte.

---

¹ Det er målet, at den enkelte kommer så langt som muligt i den konventionelle læseudvikling. LST benyttes i det omfang, det er nødvendigt for den enkelte, der kan være store variationer.

LST er forkortelsen for læse-skriveteknologi og betegner forskellige teknologiske muligheder, som ordblinde kan anvende i arbejdet med at opnå funktionel læsning og skrivning. Det kan dreje sig om forskellige devices som computere, tablets og telefoner med programmer, der giver eleven mulighed for digital oplæsning, ordforslag, OCR-behandling og talegenkendelse. Det kan desuden dreje sig om alment stilladserende funktioner, som fx stavekontrol i Word, søgefunktion m.m.

Funktionel læsefærdighed/læsekompetence betegnes af OECD som:

”At være i besiddelse af en funktionel læsefærdighed vil sige at man forstår, kan anvende og reflektere over skrevne tekster, så man kan nå sine mål, udvikle sin viden og sit potentiale og kan deltage aktivt i samfundslivet”. (OECD/PISA 1998)

Da elever i ordblinddevanskeligheder i forskellig grad oplever vedvarende vanskeligheder med at opnå alderssvarende afkodningsfærdigheder/flydende læsning og sikre stavefærdigheder, bliver LST og teknologiske læse- og stavestrategier i forskelligt omfang kvalificerende i forhold til at opnå målet – funktionel læsekompetence.

Forebyggende og foregribende arbejde i dagtilbud

Vi ved, at fundamentet for positiv læseudvikling findes i det talte sprog og børns tidlige literacyerfaringer. Børn som har et veludviklet sprog, har gode deltagelsesmuligheder i skolen og et godt grundlag for at lære at læse. Der arbejdes på at forebygge vanskeligheder ved at understøtte den sproglige udvikling og arbejde med tidlig literacy² i førskolealderen. I Varde Kommune arbejdes der med at understøtte børns sproglige udvikling i dagtilbud og særlige foranstaltninger sættes i værk, når barnets udvikling giver anledning til bekymring (se bilag 2).

Forebyggende og foregribende arbejde i indskolingen

I indskolingen består den forebyggende indsats i systematisk og grundigt arbejde med aktiviteter, der fokuserer på sproglyde, bogstaver og direkte instruktion i lydbaserede læse- og stavestrategier i for barnet meningsfulde kontekster og i sammenhæng med øvrige læsestrategier (se Bilag 3). Foregribende indsatser iværksættes for børn i indskolingsfasen, som viser behov (se eksempler bilag 3 og 4). Vi ved fra forskning, at det er muligt at mindske risikoen for senere vanskeligheder ved tidlig indsats.

---

² Tidlig literacy eller emergent literacy er den samlede betegnelse for den adfærd, man kan se hos mindre børn, når de leger med bøger og skrivematerialer og imiterer læsning og skrivning, selvom de endnu ikke behersker det på konventionel vis.

Opsporing, testning og indsats

I Varde Kommune bestræber vi os på at opdage vanskeligheder så tidligt som muligt. Data fra gruppeprøver monitoreres af skolernes læsevejledere og anvendes i samarbejde med den enkelte lærer i opsporingen af elever, der bør undersøges med individuelle prøver (Se eksempler bilag 4 og 5). Udredning med individuelle prøver danner afsæt for udarbejdelse af en helhedsvurdering af barnet, som er grundlag for målrettet undervisning samt ordblindetestning, hvor det findes relevant. Udredning for ordblindhed varetages af personale med læsevejlederkompetencer eller tilsvarende. Indsatser for elever i ordblindevanskeligheder vil være en afbalancering mellem træning af de udfordrede færdigheder (afkodning/læsning og stavning) og brug af kvalificerende LST, ofte placeret i intensive kursusforløb (se eksempler i bilag 4 og 6).

Elever med dansk som andetsprog og ordblindhed

Det kan være vanskeligt at vurdere, om en andetsproget elevs læse- og stavevanskeligheder "blot" skyldes, at eleven har generelle vanskeligheder med det danske sprog, eller om der endvidere er tale om specifikke ordblindevanskeligheder. Det anbefales at være opmærksom på de elever med et andet modersmål end dansk, der ikke efter få års undervisning udvikler fonologisk baserede afkodningsfærdigheder. Det er ofte muligt at udrede elever med dansk som andetsprog for ordblindhed med de testredskaber, som anvendes til elever med dansk som modersmål, efter få års skolegang (Gellert 2009). En uddybning kan ses i bilag 7.

Kontaktperson for elever i ordblindevanskeligheder

På alle skoler udpeges (mindst) en kontaktperson for elever i ordblindevanskeligheder, som står for tilrettelæggelse og gennemførelse af en systematisk indsats rettet mod elevernes brug af LST i læse- og skriveopgaver, samt i samarbejde med skolens ledelse at koordinere skolens udbud af kursusforløb for eleverne. Forældrene informeres om, hvem der er kontaktperson på skolen. Kontaktpersonen tildeles en passende tidsressource til varetagelse af opgaven. Det anslås i forskningsrapporten "Projekt it og ordblindhed" (DPU, Århus Universitet, 2017), at en ordblindkontaktperson må have mindst halvdelen af sin arbejdstid til rådighed for denne opgave, hvis det skal have en gavnlig effekt i skolehverdagen for elever i ordblindevanskeligheder.

Skole-hjem-samarbejde

I arbejdet med at understøtte elever i ordblindevanskeligheder bedst muligt er der fokus på forældresamarbejdet ved følgende tiltag:

- Ordblindkontaktperson på alle skoler

- Forældrene kontaktes, når observationer og faglige prøver giver anledning til bekymring, som danner grundlag for særlig tilrettelagt indsats. Indsatsen beskrives i en handleplan og ved afslutning af forløbet kontaktes forældrene igen med en evaluering
- Inden udredning for ordblindhed kontaktes forældrene og informeres om, hvad der har givet anledning til mistanken om ordblindhed. De informeres om, hvorledes testene afvikles og om indkaldelse til møde efterfølgende. Bemyndigelseserklæring skal være underskrevet og afleveret inden testning.
- Efter udredning inviteres forældre og evt. elev til et møde vedr. resultatet. På mødet udarbejdes en handleplan. Der laves aftale om opfølgende møde, hvor handleplanen revurderes, dette gøres kontinuerligt fremadrettet så længe dette kræves
- Kursus for forældre i brug af it-redskaberne og evt. netværksmøder

Netværk for elever/ordblindepatrulje

Det anbefales, at der på skolen etableres et netværk for elever i ordblindevanskeligheder, så de har mulighed til opleve, at de ikke er alene med vanskelighederne, kan dele oplevelser og erfaringer med brug af LST. En række møder kan fastlægges i løbet af et skoleår (fx et hver måned). På møderne kan eleverne tale om programmer, apps, strategier, udfordringer m.m. Enkelte elever kan uddannes til superbrugere, som kan yde support til lærere og elever på skolen (se fx Ordblindepatruljen på Smidstrup-Skærup skolen).

Organisering og ansvarsfordeling på skolen

På den enkelte skole er det vigtigt, at det tydeligt fremgår, hvordan ansvarsfordelingen er i forhold til de forskellige opgaver i forbindelse med elever. Det forventes, at skolen har en handleplan, hvor det er beskrevet, hvem der har ansvaret for følgende nedenstående punkter, og hvordan der arbejdes med områderne:

- Skolens ordblindekontaktperson(er)
- Beskrivelse af læsevejlederens opgaver
- Skolens evalueringsplan med fastlagte gruppeprøver og procedurer for opsporing
- Ajourføring af lister med elever tilknyttet skolens ressourcecenter
- Koordinering af kursusforløb for elever
- Individuel prøvetagning, udarbejdelse af handleplaner og evaluering samt journalisering ved særligt tilrettelagte indsatser/kursusforløb

- Varetagelse af kursusforløb for elever – eksempelvis introduktion af AW, NOTA, talegenkendelse, læse- og stavetræning, faglig læsning, forståelsesstrategier
- Kursus, vejledning og evt. co-teaching for lærere vedr. AW³, NOTA⁴, talegenkendelse, teknologiske strategier og læseunderstøttende undervisning
- Tilmelding til NOTA
- Beskrivelse af og beslutning om fokusområder i forhold til udvikling af lærerkompetencer
- Minikursus for forældre i AW og NOTA samt evt. andre netværksmøder for forældre
- Netværk for elever/ordblindepatrulje
- Kursus for elever i forbindelse med afgangsprøverne
- Tilmelding til prøve på særlige vilkår
- Ansvar for tekster, som anvendes i skolens forskellige fag leveres digitalt til ordblinde elever
- Information i klasserne om ordblindhed (efter udredning af elever)
- Mødeindkaldelser i forbindelse med ordblindetest og opfølgende statusmøder fremadrettet
- Kontakt til forældrene i forbindelse med ordblindetestning og kursusforløb
- Beskrivelse af procedurer ved overgange

Overgange

Der sikres faste procedurer i overgange med baggrund i Varde Kommunes retningslinjer på området (se ”Retningslinjer for overgange mellem tilbud i Varde Kommune”), så der er sammenhæng og kontinuitet i indsatsen og relevante oplysninger om sproglige og/eller skriftsproglige udfordringer videregives fx mellem skole og dagtilbud, grundskole og ungdomsuddannelse, mellem afdelinger i grundskoleforløbet (indskoling, mellemtrin og overbygning) og generelt, når der er lærerskift.

Lovgivning

Særlige paragraffer, som kan fremhæves:

Bekendtgørelse af lov om folkeskolen

§ 3 a. Børn, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i henhold til § 5, stk. 5. Hvis der er behov herfor, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.

---

³ AW – Appwriter er et program med oplæsnings- og ordforslagsfunktion. Eleverne bruger programmet til oplæsning af digitale tekster og skrivestøtte ved skriftligt arbejde.

⁴ Nota er et statslig bibliotek under Kulturministeriet, som producerer og udlåner lydbøger, e-bøger og punktskrift til mennesker, som ikke læser almindelig trykt tekst

§ 3 b. Til elever i grundskolen med læsevanskeligheder, der kan skyldes ordblindhed, skal skolens leder tilbyde, at der foretages en ordblindetest med henblik på at afdække elevens læsevanskeligheder. Tilbuddet gives fra den 1. marts på 3. klassetrin efter samråd med eleven og forældrene, jf. § 54. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Stk. 2. Forældre har én gang i skoleforløbet fra den 1. marts på 4. klassetrin krav på, at der foretages en ordblindetest af deres barn. Kommunalbestyrelsen foretager ordblindetesten efter forældrenes anmodning.

§ 19. De nødvendige undervisningsmidler skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne. Dette gælder dog ikke instrumenter og udstyr, som anvendes ved undervisning i fritiden efter § 3, stk. 6, og som hjemtages af eleverne til eget brug.

Det er skolelederens ansvar at have et beredskab, som gør det muligt at vurdere en elevs undervisningsmæssige behov, hvor der kan være anledning til bekymring.

Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand kap. 14 stk. 103

Hvis der fx er tegn på ordblindhed, kan dette afklares ved testning, således at det er muligt at tilrettelægge et relevant undervisningstilbud til eleven i den almindelige klasse.

Kommunernes læsekonsulenter kan evt. rådgive om identifikation af ordblindhed, og skolernes lokale læsevejledere skal være opmærksomme på, hvilke elever der skal testes og sørge for testningen, således at elevens undervisningsmæssige behov identificeres. Formålet er, at eleven får størst mulig læring og udbytte af undervisningen og kan bibeholde tilhørsforholdet til den almindelige klasse. Det er skolens ansvar at beskrive, hvordan elevens undervisningsmæssige behov dækkes inden for rammerne af klassens undervisning.

Vejledning om folkeskolelovens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand kap. 14 stk. 108

Elever, som ikke er omfattet af reglerne om specialundervisning, gives særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven, jf. folkeskolelovens § 19, stk. 1, 1. pkt. Det følger af denne bestemmelse, at de nødvendige undervisningsmidler, herunder eventuelle tekniske hjælpemidler, skal stilles vederlagsfrit til rådighed for eleverne, i det omfang det er en forudsætning for, at eleven får tilstrækkeligt udbytte af undervisningen. Dette gælder også hjælpemidler, som er nødvendige for, at eleven kan forberede sin undervisning hjemme. Skolen skal i denne forbindelse sikre, at den enkelte elev i fornødent omfang instrueres i brugen af hjælpemidlet, herunder installation af software til it-hjælpemidler.

Litteraturliste

Arnbak, Elisabeth m.fl.: Projekt it og ordblindhed, DPU, Århus Universitet

http://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Rapporter/Projekt_It_og_ordblindhed_slutrapport.pdf

Dilling Jandorf, Birgit og Thorup Thomsen, Inga: Ordblindhed i grundskolen, Styrelsen for undervisning og kvalitet, Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2016

Elbro, Carsten: Læsevanskeligheder, Hans Reitzels Forlag

<https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed/om-ordblindhed/kendetegn>

Elbros ordlister, Center for læseforskning, Københavns Universitet:

http://laes.hum.ku.dk/test/elbros_ordlister/

Forældrefolder Horsens Kommune:

[file:///C:/Users/tsot/Downloads/Forldrefolder%2017%20april%202018%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/tsot/Downloads/Forldrefolder%2017%20april%202018%20(4).pdf)

Frost, Jørgen: Principper for god læseundervisning, Dansk Psykologisk Forlag

Hillerødsholmskolens forældrenetværk: <https://hillerodsholm.skoleporten.dk/spa/dokumenter-download/0c11babb-31f4-4823-bbd8-e45c8216b7f9/True/For%C3%A6ldrenetv%C3%A6rk%20pjece%20dysleksi%20180815.pdf>

Hultquist, Alan M.: Skal jeg fortælle dig om ordblindhed? – en guide til familie, venner og professionelle,

Dansk Psykologisk Forlag

Inspirationsmateriale fra NOTA:

<https://nota.dk/services/ordblinde-ambassad%C3%B8r>

Steenberg Gellert, Anna: Identifikation og undervisning af ordblinde med dansk som andetsprog - en faglig og pædagogisk udfordring, UVM og Dansk Videnscenter for Ordblindhed (2009)

Juul, Holger m.fl.: Unge ordblinde skriver løs med it, projektrapport, Dansk Videnscenter for ordblindhed

<http://holgerjuul.com/Unge%20ordblinde.%20Projektrapport.pdf>

Lund, Yvonne: Læsevanskeligheder og selvværd, Special-pædagogisk forlag

Læsecenter Herning: file:///C:/Users/tsot/OneDrive%20-%20Varde%20skoler/Ordblindeindsats%20Varde%20kommune/Punkt_54_Bilag_2_Laesecenter_Herning_april_17.pdf

Ordblindepatroljen Smidstrup-Skærup Skole: <http://ordblindepatroljen.dk/hvad-er-ordblindepatroljen-dk/>

Pedersen, Anne Leth (red.) m.fl.: Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder – Grundbog i lektiologisk pædagogik, Hans Reitzels Forlag

Retningslinjer for overgange mellem tilbud i Varde Kommune:

[http://www.epaper.dk/vardekommune/b%C3%B8rnogunge/b%C3%B8rn%C3%A6ring/retningslinjer-for-overgange-mellem-tilbud-for-b%C3%B8rn-og-unge---godkendt-12-04-2016-\(003\)/](http://www.epaper.dk/vardekommune/b%C3%B8rnogunge/b%C3%B8rn%C3%A6ring/retningslinjer-for-overgange-mellem-tilbud-for-b%C3%B8rn-og-unge---godkendt-12-04-2016-(003)/)

Rapport om identifikation og undervisning af ordblinde med dansk som andetsprog:

<file:///C:/Users/tsot/Downloads/090518-rapport-tosprogede-ordblinde.pdf>

Roal handleplan:

https://nota.dk/sites/default/files/roal_handleplansskabelon_for_elever_i_skriftsproglige_vanskeligheder.pdf

Strategi- og handleplan for dysleksi 0-18 år i Herning Kommune: file:///C:/Users/tsot/OneDrive%20-%20Varde%20skoler/Ordblindeindsats%20Varde%20kommune/Herning%20Strategi_og_handleplan_dysleksi.pdf

Undervisningsministeriet, Vejledning til ordblindetesten:

<https://ordblindetest.nu/vejleder/pdf/VejledningOrdblindetestenVersion5.pdf>

Bilag 1

Definition: Dysleksi/ordblindhed

Dansk definition, professor Carsten Elbro, Center for Læseforskning, Københavns Universitet:

”Ordblindhed (dysleksi) er store vanskeligheder med at lære at læse og skrive, som beror på vanskeligheder med at forbinde bogstaver og bogstavfølger med sproglyde og lydfølger. ”

Den internationale dysleksiforening (International Dyslexia Association, IDA):

”Dysleksi er en specifik indlæringsvanskelighed, som har et neurobiologisk grundlag. Dysleksi består i vanskeligheder med at tilegne sig sikker og flydende ordafkodning, stavfærdighed og færdighed i at udnytte skriftens alfabetiske princip (lydprincip). Disse vanskeligheder skyldes typisk problemer med

opfattelse og hukommelse for sproglyde, som normalt ikke kan forklares af andre kognitive vanskeligheder eller mangelfuld undervisning. Dysleksi kan føre til vanskeligheder med læseforståelse og til færre læseerfaringer, som kan begrænse tilegnelsen af ordforråd og baggrundsviden.” (The International Dyslexia Association)

Se <https://www.emu.dk/sites/default/files/Ordblindhed%20i%20grundskolen%20september%202017.pdf> for uddybning.

Bilag 2

Idéer og inspiration til forebyggende og foregribende arbejde i dagtilbud

	Tegn	Test	Tiltag
Dagtilbud Foregribende indsats	<ul style="list-style-type: none"> • Ordblindhed eller læsevanskeligheder i familien • Vanskeligheder med talesproget • Forsinket taleudvikling • Barnet bruger i lang tid enkeltord i stedet for sætninger • Barnet har svært ved at få styr på udtalen af ord med flere konsonanter (f.eks. strømpe, springe, længst) • Barnet har vanskeligheder ved hurtigt at benævne ord • Vanskeligheder med at huske 	Sprogvurdering 3 år Sprogvurdering 5 år	Sprogstimulerende indsats iværksættes for børn som viser behov

	<p>sangtekster, at rime og remse og følge længere beskeder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barnet viser ringe interesse for bogstaver (fx i eget navn) eller bøger 		
--	--	--	--

Børn har brug for, at deres sproglige udvikling understøttes i daglige aktiviteter og samtaler knyttet hertil lige fra de som helt spæde i samværet med de nære voksne lærer sprogets lydstruktur og regler for kommunikation at kende, til de tilegner sig de første ord og herfra udvikler deres ordforråd og øvrige viden om sprog.

Vi ved, at vigtige forudsætninger for positiv læseudvikling er et veludviklet ordforråd og sproglig bevidsthed. At være sproglig bevidst vil sige, at vide at sætninger består af ord, kunne høre at ord rimer, kunne høre enkeltlyde i ord osv. Barnet skal kunne rette opmærksomheden bort fra sprogets indhold og betydning til sprogets form.

Børn begynder tidligt at udforske skriftsproget, hvis de befinder sig i et miljø, der tilskynder til det. Vi ved fra forskning, at børns skriftsproglige udvikling ikke først starter i det øjeblik, de begynder i første klasse. Børn gør sig mange erfaringer i førskolealderen, som har stor betydning for den videre udvikling i skolealderen.

I dagtilbud kan der arbejdes med sprogstimulering og tidlig literacy ved fx:

- Dialogisk læsning og fortællinger
- Rim, remser, gåder og vittigheder
- Temaforløb
- Ordkort
- Stilladsering af barnets sprog i daglige rutiner, leg og aktiviteter
- Tegne- og skriveværksted - opfordre til tegning og skribling/skrivning i meningsfulde sammenhænge og på børns præmisser
- Læsekrog med billedbøger m.m.

Ovenstående er ikke en udtømmende liste, mere inspiration kan findes i materialerne herunder. Jf. i øvrigt læreplanstemaet *Kommunikation og Sprog* (Pædagogiske læreplaner i dagtilbud).

Materialer

<https://www.emu.dk/omraade/dagtilbud>

Bylander, Helle Iben m.fl.: Dit barns sprog, Dansk Psykologisk Forlag

Bylander, Helle Iben: Stærkt sprogarbejde – Hele vejen rundt om høj kvalitet i dagtilbuddets sproglige miljøer, Dafolo

Bylander, Helle Iben m.fl.: Sprogtilegnelse i et inkluderende perspektiv – hos børn, unge og voksne med og uden sproglige vanskeligheder, Dafolo

Bylander, Helle Iben m.fl.: Sprogets milepæle – hvornår skal vi være bekymrede for et barns sproglige udvikling? Dafolo

Fast, Carina: At læse og skrive i børnehaven, Forlaget Klim

Fast, Carina: Literacy i familie, børnehave og skole, Forlaget Klim

Friis, Kirsten m.fl., Literacy og læringsmål i dagtilbud og børnehaveklasse, Dafolo

Gjems, Liv: Det ved vi om sprogstimulering i dagtilbud, Dafolo

Hagtvet, Bente Eriksen: Sprogstimulering – Tale og skrift i førskolealderen, Alinea

Knudsen, Maria Kolind: Grib skriften! I dagtilbuddets børnefællesskaber, Dafolo

Salling, Lotte: Flere snakkepakker – sprogudviklende aktiviteter om krop og følelser, Dafolo

Salling, Lotte m.fl.: Snakkepakker – sprogudviklende aktiviteter til hele året, Dafolo

Therkelsen, Helle m.fl.: Leg med sproglyde – Lege og aktiviteter til at styrke børns sproglydsopmærksomhed, Special-pædagogisk forlag

Thomsen, Pia: Det fortællende barn – Sådan gør du børnehavebørn til fantastiske fortællere, Dafolo

Den styrkede pædagogiske læreplan:
https://www.emu.dk/sites/default/files/7044%20EVA%20SPL%20Publikation_web.pdf

Bilag 3

Idéer og inspiration til forebyggende og foregribende arbejde i indskolingen

Elever, som er i risiko for udvikling af ordblindhed, har ofte fonologiske vanskeligheder og lærer bogstavnavne/lyde og lydbaserede strategier med meget langsommere progression end øvrige elever i klassen. Det er derfor nødvendigt at sætte ind med foregribende indsatser for elever, som har behov for mere intensivt arbejde og flere gentagelser, end det er muligt i classesammenhænge. Det er en forudsætning for, at aktiviteterne bliver vellykkede at ressourcepersoner, der varetager denne undervisning har særlige kvalifikationer ift. viden om dansk skriftsprog, læseindlæring og læsevanskeligheder.

Ideer og inspiration til indhold i foregribende indsats

- Intensiv undervisning/læseløft en-til-en eller på lille hold
- Fleksibel brug af læsestrategier ved tekstlæsning (guided reading)

- Fonologisk arbejde på alle niveauer (hele ord, rim, udskille enkeltlyde i ord - forlyd, udlyd, indlyd, fonologisk addition, subtraktion, substitution)
- Arbejde med tydelig/distinkt udtale af ord (modellering og stilladsering)
- Bogstavernes navn, lyd og form (fx støttet af håndfonemer, artikulationshus)
- Lydbaseret læse- og stavestrategi (fx med brug af magnetstavle og bogstaver)
- Direkte instruktion i lydprincippet for standartlyde og betingede udtaler, tilrettelagt med udgangspunkt i elevens udviklingsniveau og med tydelig progression⁵
- LST og teknologiske læse- og stavestrategier

Inspiration, materialer og metoder til intensive kursusforløb:

Borstrøm, Ina: Læseevaluering på begyndertrinet, Alinea (idekatalog i vejledningen)

Borstrøm, Ina: På vej til den første læsning - vejledning, Alinea

Elbro, Carsten: Læsning og læseundervisning, Hans Reitzels Forlag

Frost, Jørgen: Læsemesteren, Gyldendal

Frost, Jørgen: Principper for god læseundervisning, Dansk Psykologisk Forlag

Gade, Margit (2012): Dansk med it. Vis mig hvordan, Akademisk Forlag

Højbjerg, Mikael m.fl.: Fingernemt, Specialpædagogisk forlag

Højbjerg, Mikael m.fl.: ORD, Alinea

Møller, Lene: Elementær ordlæsning, Hogrefe Psykologisk Forlag

Otzen, Elsebeth: Specialpædagogisk guide til læsning og skrivning, Specialpædagogisk forlag

Østergaard, Anne Marie m.fl.: Læseløftet, Forlaget Læs

<http://www.bogstavmusikanterne.dk/handfonemer>

<http://www.dingo.gyldendal.dk/For%20foraeldrene/Redskaber/Textbox3/Laesning%20i%20praksis.aspx>

---

⁵ Begynderniveau træner brugen af standartlyde til læsning og stavning af lydrette ord på to og tre bogstaver, herfra bygges elevens færdigheder op ved læsning af stadig længere ord, og der gives direkte instruktion i betingede udtaler. Mange materialer tydeliggør denne progression.

Bilag 4

Tegn, test og tiltag

Klassetrin	Tegn	Test	Tiltag
0.-2. klasse	<ul style="list-style-type: none"> • Vanskeligheder med at rime • Vanskeligheder med at huske bogstaver eller tal • Vanskeligheder med at opdel ord i mindre dele • Vanskeligheder med at huske ord • Vanskeligheder med at lære alfabetet og oversætte bogstaver til lyd og bogstavfølger til ord • Vanskeligheder med at genkende hyppige ord i læsning • Vanskeligheder med stavning 	<u>Gruppeprøver</u> Sprogvurdering Ordlæseprøve Sætningslæseprøver Tekstlæseprøver Staveprøver <u>Individuelle prøver</u> IL-basis Ordblinderisikotest Elbros ordlister (30 ord og 30 nye ord)	Særligt tilrettelagt undervisning med fokus på bogstaver, sproglyde og direkte instruktion i lydprincippet for standartlyde og betingede udtaler Eksplicit undervisning i læsestrategier Udarbejdelse af individuel handleplan på baggrund af helhedsvurdering med målbeskrivelse og tydelig ansvarsfordeling, herunder tilbagemelding til familien
3. klasse	<ul style="list-style-type: none"> • Læser langsomt og upræcist • Vanskeligheder med at stave • Se tegn for 0.-2. klasse 	<u>Gruppeprøver</u> DVO-screening Staveprøver Læseprøver <u>Individuelle prøver</u> Elbros ordlister	Særligt tilrettelagt intensiv kursusforløb tilpasset elevens aktuelle færdighedsniveau* Instruktion og løbende vejledning i brug af LST og NOTA. Udarbejdelse af individuel

		(efterår) Ordblindetest (forår) IL-prøver Testbatteriet	handleplan på baggrund af helhedsvurdering med målbeskrivelse og tydelig ansvarsfordeling, herunder tilbagemelding til familien
4.-6. klasse	<ul style="list-style-type: none"> Læser langsomt og upræcist i alle fag med tekster Vedvarende vanskeligheder med at stave Vanskeligheder med at formulere sig skriftligt Vanskeligheder med at lære fremmedsprog Nederlagsfølelse og evt. sociale problemer Manglende læseforståelse 	<u>Gruppeprøver</u> Staveprøver Læseprøver <u>Individuelle prøver</u> Ordblindetest fra UVM Elbros ordlister Testbatteriet IL-mellemtrin	Særligt tilrettelagt intensiv kursusforløb tilpasset elevens aktuelle færdighedsniveau. Instruktion og løbende vejledning i brug af LST og NOTA. Udarbejdelse af individuel handleplan på baggrund af helhedsvurdering med målbeskrivelse og tydelig ansvarsfordeling, herunder tilbagemelding til familien.
7.-9. klasse	<ul style="list-style-type: none"> Læser langsomt og upræcist Har svært ved at læse, især nye og sjældent forekomne ord Staver upræcist – og nogle gange fejlstaver ord, som de andre gange godt kan stave Undgår og udsætter opgaver med læsning og skrivning Har problemer med at give et resumé af en tekst i hovedpunkter Har problemer med at besvare spørgsmål til tekster Har svært ved at læse og huske nye ord og navne, fx fagord Problemer med at tilpasse sig nye læsesituationer eller – strategier Arbejder langsomt, når de skal skrive og læse Har utilstrækkeligt ordforråd (pga. manglende læseerfaringer og problemer med at lære at udtale nye ord korrekt) Har problemer med planlægning af tid og opgaver Bedre til at formulere sig mundtligt end skriftligt 	<u>Gruppeprøver</u> Læseprøver Staveprøver <u>Individuelle prøver</u> Testbatteriet Elbros ordlister IL-prøver	Særligt tilrettelagt intensiv kursusforløb tilpasset elevens aktuelle færdighedsniveau. Instruktion og løbende vejledning i brug af LST og NOTA. Udarbejdelse af individuel handleplan på baggrund af helhedsvurdering med målbeskrivelse og tydelig ansvarsfordeling, herunder tilbagemelding til familien. Særligt kursusforløb med forberedelse til afgangsprøve på særlige vilkår For at gøre overgangen til ungdomsuddannelse så smidig som muligt er det vigtigt at videregive informationer om ordblindhed til UU-vejledning

Handleplanerne er tidsbegrænsede og opfølgning med evaluering aftales med forældrene

Bilag 5

Eksempel på procedure til opsporing af elever

Klasse	Testmateriale	Skolens medarbejdere
0.kl.	<p><u>Efterår:</u> Sprogvurdering på alle elever. Sprogstimulerende indsats tilrettelægges for elever, der har behov</p> <p><u>Forår:</u> Opfølgning på indsatser samt iagttagelse og yderligere prøver på alle eller udvalgte elever, fx Ordblinderisikotest</p>	Læsevejleder og bh. kl. leder
1.kl.	<p>Forår: Ordlæseprøve 1, Skriftsproglig udvikling</p> <p>Elever, der placerer sig i kategorierne "førfasen" og "erkendelse" (evt. andre elever som har været påfaldende i den første læseindlæring), afdækkes yderligere med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb</p>	Læsevejleder og dansklærer
2.kl.	<p>Forår: Obligatorisk national test i læsning</p> <p>Elever, der i profilen "afkodning" placerer sig i kategorierne "ikke tilstrækkelig" og "mangelfuld", afdækkes yderligere med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb. (Elever som i det daglige eller i andre prøver vurderes påfaldende ift.</p>	Læsevejleder

	afkodning afdækkes ligeledes) DVO screening eller Elbros ordlister	
2./3.kl.	For elever i risiko for udvikling af ordblindhed iværksættes en intensiv målrettet indsats over fx 10 uger med undervisning i skriftens grundlæggende lydprincipper.	Læsevejleder i samarbejde med dansklærer
3.kl.	Forår: Digital ordblindetest afvikles for elever, som fortsat vurderes i risikogruppen efter at have modtaget særligt tilrettelagt forløb i indskoling	Læsevejleder
4. kl.	Forår: Obligatorisk national test i læsning Elever, der i profilen "afkodning" placerer sig i kategorierne "ikke tilstrækkelig" og "mangelfuld", afdækkes yderligere med relevante individuelle prøver bl.a. Elbros ordlister med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb. Ved begrundet mistanke om ordblindhed anvendes den digitale ordblindetest. (Elever som i det daglige eller i andre prøver vurderes påfaldende ift. afkodning afdækkes ligeledes)	Læsevejleder
5.kl.	Forår: ST5 staveprøve Elever der viser vanskeligheder med stavning af vrøvlord (auditiv lydanalyse) afdækkes yderligere med relevante individuelle prøver bl.a. Elbros ordlister med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb. Ved begrundet mistanke om ordblindhed anvendes den digitale ordblindetest.	Læsevejleder og dansklærer
6.kl.	Forår: Obligatorisk national test i læsning Elever, der i profilen "afkodning" placerer sig i kategorierne "ikke tilstrækkelig" og "mangelfuld", afdækkes yderligere med relevante individuelle prøver bl.a. Elbros ordlister med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb. Ved begrundet mistanke om ordblindhed anvendes den digitale ordblindetest (Elever som i det daglige eller i andre test vurderes påfaldende ift. afkodning afdækkes ligeledes)	Læsevejleder og dansklærer

7.kl.	<p>Ordgenkendelse, Skriftsproglig udvikling (digital prøve, 5 min.)</p> <p>Elever der placerer sig i kategorierne "førfasen" og "erkendelse" afdækkes yderligere med relevante individuelle prøver bl.a. Elbros ordlister med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb.</p> <p>Ved begrundet mistanke om ordblindhed anvendes den digitale ordblindetest.</p>	Læsevejleder og dansklærer
8.kl.	<p>Forår: Obligatorisk national test i læsning</p> <p>Elever, der placerer sig i kategorierne "ikke tilstrækkelig" og "mangelfuld", afdækkes yderligere med relevante individuelle prøver bl.a. Elbros ordlister med henblik på at iværksætte særligt tilrettelagt forløb.</p> <p>Ved begrundet mistanke om ordblindhed anvendes den digitale ordblindetest.</p>	Læsevejleder og dansklærer

For alle prøvetidspunkter er det meget relevant at sammenholde med andre prøver, som er taget på eleven (jf. skolens evalueringsplan)

Elever, der har andre typer af læsevanskeligheder eller usikker fonologisk kodning (gul kategori i ordblindetesten), har ligeledes behov for at vanskelighederne beskrives samt undervisning målrettet typen af vanskeligheder (fx kursusforløb m.m.).

Bilag 6

Intensiv undervisning af elever i ordblindevanskeligheder

Undervisning i de udfordrede færdigheder placeres ofte i intensive undervisningsforløb, ligesom der også vil være kursusforløb i brug af LST, faglig læsning m.m. Balancen mellem træning og brug af LST vil være individuelt afstemt. Generelt kan man sige, at jo tidligere det er i skoleforløbet, desto mere vil man forsøge at træne de udfordrede færdigheder i særligt tilrettelagte forløb. Senere i skoleforløbet er det meget vigtigt at sikre eleven funktional læsning med it-strategier, så eleven ikke går glip af anden kvalificerende undervisning og i øvrigt er forberedt til videre uddannelsesliv.

Det har stor betydning, at der afsættes den nødvendige tid til kursusforløb, så eleven får et indgående kendskab til LST og forskellige strategier i tilknytning til læsning og skrivning med programmerne. Der er herefter behov for at elevens lærere i den almene undervisning støtter op om brugen af hjælpemidlerne og anviser strategier i den daglige undervisning. Det sætter krav til alle læreres kendskab til LST og teknologiske strategier. Kontaktpersonen på den enkelte skole bidrager til at udbrede kendskabet til området ved kursusforløb, vejledning og fx co-teaching.

Det er vigtigt, at den intensive undervisning varetages af en lærer med særlige kompetencer ift. ordblindhed, LST og undervisning i dansk bogstavskrift, og at indholdet tager udgangspunkt i en grundig undersøgelse af elevens vanskeligheder og nøje følger elevens udvikling. Formidling til forældre om indhold og progression i forløbet varetages af underviseren. For at undervisningen skal have en effekt må den være

tilstrækkelig intensiv, dvs. der skal være et bestemt antal timer i løbet af et bestemt antal uger, og der må være den fornødne ro omkring eleven. Det må prioriteres at lave holdundervisning eller individuel undervisning (Ordblindhed i grundskolen, UVM 2018).

Ideer og inspiration til indhold i indgribende indsats

- Intensiv undervisning en-til-en eller på lille hold
- Teknologiske læse- og stavestrategier
- Fokus på læse-/lytteforståelsesstrategier
- Fleksibel brug af læsestrategier ved tekstlæsning (guided reading)
- Læsetræning, læse- og stavestrategier
- Direkte instruktion i lydprincippet for standartlyde og betingede udtaler
- Morfemkursus
- Skriveprocessen, modeltekster, skriveskabeloner, korrekturlæsning med it, evt. talegenkendelse

Ovenstående er ikke en udtømmende liste, yderligere inspiration kan findes i materialerne herunder.

Idéer og inspiration til materialer i intensive kursusforløb

Arnbak, Elisabeth m.fl.: VAKS, Gyldendal

Brudholm, Merete m.fl.: Læseforståelsens fantastiske fire, Akademisk Forlag

Frost, Jørgen m.fl.: Intensiv læseundervisning på mellemtrinnet, Dansk Psykologisk Forlag

Gade, Margit: Skabeloner – strategier og stilladser til skolearbejdet, Forlaget Hjarbæk

Gade, Margit (2012): Dansk med it. Vis mig hvordan, Akademisk Forlag

www.margitgade.dk

Halaas Lyster, Solveig-Alma: Elever med læse- og skrivevanskeligheder – Hvad ved vi? Hvad gør vi?
Akademisk forlag

Johansson, Britt m.fl.: Lad sproget bære – Genrepædagogik i praksis, Akademisk forlag

Kvithyld, Trygve: Gode skrivestrategier på mellemtrinnet og i overbygningen, Forlaget Klim

Pedersen, Anne Leth: Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder – Grundbog i lektiologisk pædagogik, Hans Reitzels Forlag

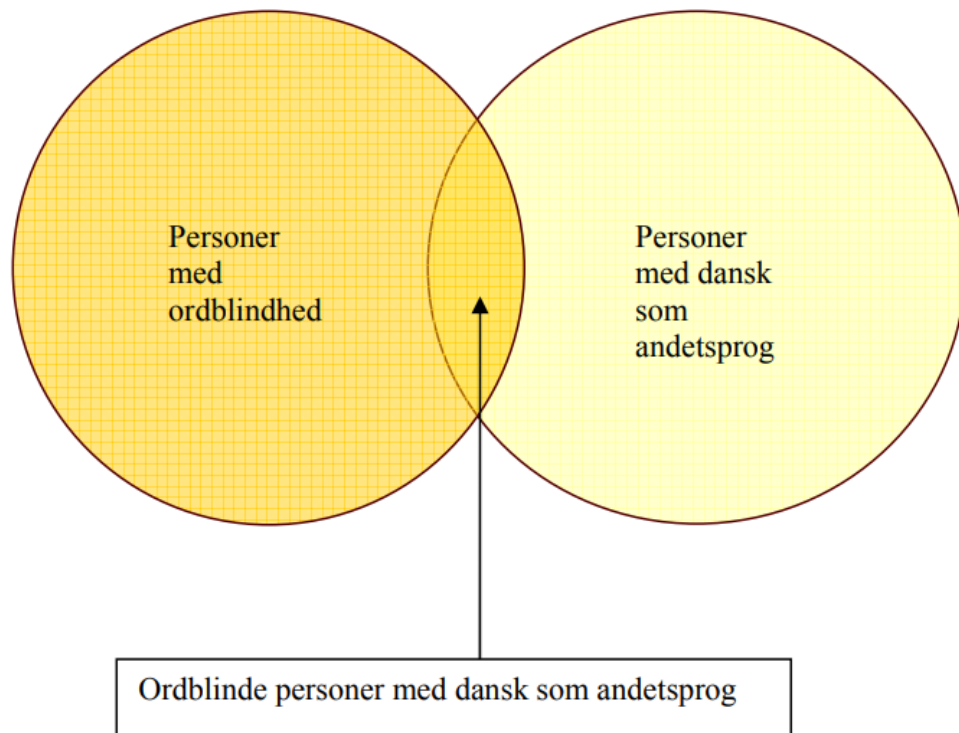
Otzen, Elsebeth: Specialpædagogisk guide til læsning og skrivning, Specialpædagogisk forlag

Skriv løs med it: <http://www.ordbl.dk/pdf/skriv-loes-med-it-laerervejledning.pdf>

Bilag 7

Retningslinjer for identifikation af ordblinde med dansk som andetsprog

Der findes flere forskellige typer af læsevanskeligheder, som har forskellige årsager. Elever med et andet modersmål end dansk kan opleve vanskeligheder med at læse og forstå tekster på dansk, fordi de under læsning støder på mange ord, som de ikke kender betydningen af. Ordblinde elever har en anden type vanskeligheder, de har store problemer med afkodning pga. markante vanskeligheder med at udnytte skriftens lydprincip. Der er tale om to forskellige typer af læsevanskeligheder, som har forskellige årsager. Der findes også elever, som har en kombination af de to typer af læsevanskeligheder. Det drejer sig om elever med et andet modersmål end dansk, som oplever problemer med læsning på dansk, både fordi de pga. ordblindhed har svært ved at afkode ord, men også fordi de i danske tekster møder mange ord, de endnu ikke kender betydningen af.

Fra Gellert (2009)

Det kan være vanskeligt at vurdere, om de vanskeligheder en elev med dansk som andetsprog oplever, udelukkende skyldes generelle vanskeligheder med det danske sprog, eller om der udover dette også er tale om specifikke ordblindevanskeligheder. I det følgende angives på baggrund af forskning på området retningslinjer for identifikation af ordblinde med dansk som andetsprog.

Flere undersøgelser viser at børn, der undervises på et andet sprog end deres modersmål, efter få års skolegang opnår fonologisk baserede afkodningsfærdigheder på niveau med jævnaldrende elever, som undervises på modersmålet (Gellert 2009). Børn udvikler relativt hurtigt fonologisk baserede afkodningsfærdigheder, også selvom deres mundtlige sprog på andetsproget ikke er fuldt udviklet. Elever med et andet modersmål end undervisningssproget udvikler ligeledes i de fleste tilfælde deres samtalesprog, så det svarer til jævnaldrende modersmålelevers hverdagsprog i løbet af et års tid eller to. Det kan derimod tage eleverne op til syv år at udvikle fagsproglige registre på et niveau, der svarer til jævnaldrende elever, der har undervisningssproget som modersmål (Gibbons 2017).

Det kan være en udfordring at afgøre, hvornår elever har opnået tilstrækkelige danskfærdigheder til, at der kan foretages udredning for ordblindhed. Det anbefales at være opmærksom på de elever med andet

modersmål end dansk, der ikke efter få års undervisning udvikler fonologisk baserede afkodningsfærdigheder. Det er ofte muligt at udrede elever med dansk som andetsprog for ordblindhed med de testredskaber, som anvendes til elever med dansk som modersmål (Gellert 2009).

Tegn på ordblindhed er som bekendt ringe udnyttelse af skriftens lydprincip. Elevers færdigheder i at udnytte skriftens lydprincip kan undersøges ved hjælp af højtlesning af nonord (fx Elbros ordlister 1990). Undersøgelser tyder på, at børn normalt efter få års undervisning på andetsproget klarer sådanne opgaver på samme niveau som jævnaldrende, der undervises på deres modersmål. Højtlesning af nonsensord kan således efter få års skolegang i Danmark give en indikation af, om elever muligvis har ordblindelignende vanskeligheder, uanset om eleverne har dansk som modersmål eller andetsprog. Vanskelighederne skal selvfølgelig være forsøgt afhjulpet med systematisk og direkte undervisning i skriftens lydprincip, inden der foretages udredning for ordblindhed.

I øvrigt gælder samme testprocedurer, som ved udredning for elever med dansk som modersmål. Der foretages en helhedsvurdering, hvor der indgår læse- og staveprøver og evt. screening af sprog- og hukommelse. Dertil kommer oplysninger om elevens sproglige og skriftsproglige kompetencer på modersmålet, som ligeledes indgår i helhedsvurderingen. Den digitale ordblindetest kan anvendes, når eleven har udviklet tilstrækkeligt ordforråd på dansk. Vær opmærksom på testscoren i ordforrådstjek. Et resultat på 11 point eller derover tyder på, at elevens kendskab til dansk ikke har påvirket testresultatet negativt.

I indskoling kan Ordblinderisikotesten anvendes til undersøgelse af elever med dansk som andetsprog. Dynamisk afkodningstest, som er en del af testbatteriet, undersøger *hvor let en elev har ved at lære sig basale afkodningsfærdigheder*. I udviklingen af testen er der taget særlig højde for, at den også er brugbar for elever med dansk som andetsprog. Der benyttes i testen et konstrueret alfabet (tre symboler), for at mindske indflydelsen af hidtidig erfaring med læsning på det latinske alfabet, som dansk skrives med. For at minimere risikoen for, at forskelle i sprogforståelse får betydning for testresultatet, er instruktionerne ordløse og foregår ved gestus og mimik.

”Hvis elever i slutningen af børnehaveklassen har meget svært ved at lære at sætte bogstavernes lyde sammen til nye ord i den dynamiske afkodningstest, kan det derfor antages, at disse elever – uanset sproglig baggrund – også vil have vanskeligheder med at lære sig basale afkodningsfærdigheder i forbindelse med skolens almindelige læseundervisning og forøget risiko

for at udvikle alvorlige afkodningsvanskeligheder på længere sigt.”(Vejledning til ordblinderisikotesten)

Litteratur:

Elbros ordlister, Center for læseforskning, Københavns Universitet:

http://laes.hum.ku.dk/test/elbros_ordlister/

Pedersen, Anne Leth (red.) m.fl.: Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder – Grundbog i lektiologisk pædagogik, Hans Reitzels Forlag

Steenberg Gellert, Anna: Identifikation og undervisning af ordblinde med dansk som andetsprog - en faglig og pædagogisk udfordring, UVM og Dansk Videnscenter for Ordblindhed (2009)

Undervisningsministeriet, Vejledning til ordblindetesten:

<https://ordblindetest.nu/vejleder/pdf/VejledningOrdblindetestenVersion5.pdf>

Vejledning til ordblinderisikotest: <http://www.videnomlaesning.dk/media/2365/vejledning-til-ordblinderisikotesten.pdf>

Gibbons, Pauline: Styrk sproget, styrk læringen, Gyldendal

Bilag 8

Redskaber

Forældreguide (kommunens hjemmeside) - link

Guide til Roals handleplan

https://nota.dk/sites/default/files/guide_til_udarbejdelse_af_handleplan_for_elever_i_skriftsproglige_vanskeligheder.pdf

Handleplan Roal:

https://nota.dk/sites/default/files/roal_handleplansskabelon_for_elever_i_skriftsproglige_vanskeligheder.pdf

Jensen, Karin Erbo: Handleplan for undervisning af ordblinde, Specialpædagogisk Forlag

